

Kongens Raadgivere har ikke lyttet til Stortinget

Taler

Ole Gabriel Ueland

Dato

3 mai 1848

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om en adresse til Kongen "angaaende Nødvendigheden af en Statsraadsforandring"

- 1 [Konklusjonen på en adresse, fremmet av representantene Fouchald, Johnsen, Krogness, Stabell og Ueland, ble ved åpningen av debatten opplest av stortingspresident Sørenssen:

- 5 Naadigste Konge!

- Den politiske Gjæring i Europa gjør det mere end nogensinde nødvendig, at der hersker Enighed, Tillid og Samstemmighed imellem Deres Majestæts Ministerium og Nationalrepræsentationen. Stortinget føler sig ligesaa
- 10 overbeviist om, at deres Majestæt erkjender og hylder denne Sandhed, som at det er Deres Majestæts Ønske og Villie, at være omgivet af et Raad, som besidder Stortingets Tillid og formodes at kunne og at ville tilfredsstille Folkets billige Forventning. - Da Deres Majestæt ikke igjennem et paalideligere Organ kan erfare den almindelige Stemning, anseer Stortinget det for sin Pligt
- 15 ligemeget imod Deres Majestæt og Folket at udtale aabent for Deres Majestæt, at Stortinget i det Statsraad, som Deres Majestæt forefandt ved Thronbestigelsen, ikke finder den usvækkede Kraft, som saa alvorlige Tidsomstændigheder, som de nærværende, fordre, ikke den Omhu for de constitutionelle Principers Gjennemførelse, ikke den Agtelse for Stortingets constitutionelle Rettigheder
- 20 og den fornuftige Folkevillies Fordringer, hvorved Stortinget sættes istand til med fuld Fortrøstning og Tillid at bevilge de Midler og indrømme de Rettigheder, som maae ansees ønskelige for et Ministerium, der med tilbørlig Kraft kan vaage over Folkets og Deres Majestæts Tarv og sikre Statsverkets rolige og stadige Fremgang. Stortinget har det Haab, at Deres Majestæt i denne aabne
- 25 Henvendelse kun vil see et Udtryk af Stortingets ivrige Bestræbelser for end yderligere at befæste den Kjærlighed og Hengivenhed, hvormed det norske Folk ialmindelighed og Stortinget i Særdeleshed omfatter Deres kongelige Majestæt

og Deres ophøiede Æt.]

30

Jeg vil anstille nogle Betragtninger over min egen individuelle Betragtningssmaaade af denne Sag. Jeg har været med i at underskrive denne Adresse, fordi det er min inderligste Overbeviisning, at den baade er nødvendig og gavnlig. Naar Schweigaard finder det saa besynderligt, at man vil have en
35 Adresse til Kongen, og naar han finder, at dette Forslag er fremkommet i Utide, saa er det hans Betragtningssmaaade, og den skiller sig væsentlig fra min. Han finder Intet at udsætte paa vor Bestyrelse, og det er naturligt; dog jeg skal aldrig forsøge at afdisputere ham hans Meninger, men jeg kan som Nordmand, som Storthingsmand fordre, at han ikke skal fordømme mine, saa liberal er jeg, og saa
40 liberal kan jeg fordre, at Hr. Professoren skal være; vi bør ikke mødes med Inhumanitet.

Jeg har ganske naturligt betragtet denne Sag, og finder derved, at det just nu er rette Tid; thi naar jeg seer min Naboes Huus falde sammen, maa jeg vel see efter,
45 om der er nogen Skavank paa mit eget Huus, for at jeg ikke skal friste nogen Ulykke. Denne Betragtningssmaaade er saa aldeles naturlig og indlysende. De seneste store Begivenheder maae vel ogsaa have foranlediget os til at undersøge, om der ikke i vor Administration findes mange Brøst. Nu kunne vi dog ikke dølge for os selv, dersom vi virkelig ville vedkjende os det, at vore Commitenter
50 ikke havde Uret i, at der var Mangler ved vor Administrationsmaaade, - ikke ved vor Forfatning (thi den omfatte vi Alle med Kjærlighed); ingen Forandring i denne hverken i Bogstav eller i Aand. Dette er den almindelige Mening. Men for at dette skal vedblive, fremdeles, maa man i tide søge at afhjælpe de Mangler, som i Tidens Løb kunne udvikle sig til uheldbringende Følger for Samfundet.
55 Det er min Mening.

Der mangler os ikke andet end gjensidig Tillid mellem Statsborgerne og Statsmagterne indbyrdes. Der er flere Omstændigheder, som tyde hen paa, at denne gjensidige Tillid, som er saa nødvendig for Alts Bestaaen, er bleven
60 forrykket. Jeg skal ikke her paa Stedet søge at udfinde Grundene hertil, men jeg skal paapege Kjendsgjerninger, som ikke skulle kunne afbevises. Det er uden Exempel i de constitutionelle Stater, at Kongens Raadgivere ikke have lyttet til Storthingets Beslutninger og bestemt udtalte Ønsker. Naar der gennem Nationalforsamlingen gaaer en bestemt og fortvarende Aand, saa bør Kongens
65 Raadgivere tage Hensyn til denne. Dog, vi have seet, at der paa forrige Storthing blev behandlet vigtige Love som Regjeringen modsatte sig; vel giver den lidt

efter lidt efter, men imidlertid udhales Tiden. Havde Regjeringen fundet, at det var imod de kongelige Prærogativer burde den jo have gjort Modstand indtil
70 Enden. Nu har det viist sig ikke at være samstemmende Anskuelser mellem Kongens Raad og Stortinget. Denne Misforstaaelse har givet Anledning til en anden Ubehagelighed, som vi nu see Prøver paa. Naar man fremdrager Kongens Raadgiveres Handlemaade, seer det ud som man vil angribe deres moralske Væsen; men man bør respectere alle Kongens Raadgivere, selv om man just ikke
75 kan bifalde deres Meninger.

Paa Grund af disse mine principale Betragtninger af Sagen forekom det mig, at være Noget, jeg skyldte baade Kongen og Folket, at vi udtalte Stortingets Anskuelser af Forholdene. Det er naturligt, at Folket ved saadanne
80 Verdensbegivenheder, som de nærværende, seer mere paa sine egne Ulemper, og naar det nu seer, at Stortinget er opmærksom paa saadanne Ting, saa er det saa langt fra at dette vil fremkalde nogen Uro i Gemytterne, at jeg tvertimod anseer det for ganske naturligt, at man, naar man nu seer, at Stortinget er opmærksom paa de Mangler, som have indsneget sig i Styrelsen, herved beroliges.

85 At ogsaa Kongen under saadanne Omstændigheder maa have et meget mere vaagent Øie med Statsstyrelsen, er naturligt. Naar man nu paa gamle Nordmænds Viis - jeg kan nemlig ikke tænke mig Kongen uden i Forening med Folket som een moralsk Person - aabent nærmer sig til Kongen og uden Omsvøb
90 tilkjendegiver sine Anskuelser, naar nu en saadan Adresse udgaaer fra Stortinget, skulde jeg troe, at Kongen vil ansee det som et Beviis for Nationens Kjærlighed baade til ham og til Forfatningen, og dette maa berolige.

Jeg har anseet denne Adresse som et Manifest for Europa, for at andre Nationer,
95 medens de selv ere utilfredse med deres Forfatning, kunne se os tilfredse med vor. Dette er den naturlige Betragtning af Sagen. Naar Schweigaard lægger Proponenterne det til Last, at de have tilbagekaldt det forrige Forslag tilligemed Præmisserne, saa havde jeg ventet det; men havde vi ei villet tilbagekalde disse, saa vilde man have beskyldt os for, at vi vilde havt vore individuelle Anskuelser
100 sat igjennem. Dette var mine Grunde; jeg vidste nok at det paa begge Maader vilde møde Modsigelse, men dog har jeg valgt at tilbagekalde Præmisserne, da Adressen kun burde være Udtrykket af og repræsentere Majoritetens Ønsker og Meninger om Sagen.

Kilde

"Adressesagen 1848". Christiania 1851, s. 2-3 og 22-25.

Emner

Debatt

110

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/kongens-raadgivere-har-ikke-lyttet-til-storthinget>

115

120

125

130

135

140